

УДК 621.793.927.7

В.Я. Гаврилюк, Ч.В. Пулька, д-р. техн. наук, проф., В.М. Михайлишин,
М.С. Михайлишин, канд. фіз.-мат. наук, доц.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДУКЦІЙНОГО НАПЛАВЛЕННЯ ТОНКИХ ЕЛЕМЕНТІВ КОНСТРУКЦІЙ З ЕКОНОМНОЮ ВИТРАТОЮ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

V. Havryliuk, Ch. Pulka, Dr., Prof., V. Mykhailishyn, M. Mykhailishyn, Ph. D.,
Assoc. Prof.

RESEARCH OF INDUCTION SURFACING THE THIN ELEMENTS OF CONSTRUCTIONS WITH ECONOMICAL COST OF ELECTRICITY

Для наплавлення тонких елементів конструкцій в тому числі дисків по зовнішній кромці стійким до зношування матеріалом використовується кільцевий індуктор [1], який дозволяє здійснювати наплавлення одночасно по всій зоні зміцнення. При такому способі наплавлення забезпечується осьова симетрія процесу, що дозволяє отримувати деталь без короблення і при цьому відпадає необхідність в додатковому рихтуванні. Наплавлення здійснюється з використанням індукційного нагрівання, перевагами якого є висока концентрація енергії в зоні нагріву, що дозволяє підвищити продуктивність процесу за рахунок скорочення часу [2]. Але при цьому індукційний нагрів має ряд недоліків, а саме електромагнітне випромінювання та надмірні витрати електроенергії, які в свою чергу впливають на здоров'я оточуючих і на оплату послуг за використану енергію.

В роботі [3] отримана наближена формула залежності від часу потужності теплових джерел для забезпечення за заданий час τ^* необхідної температури в зоні наплавлення при мінімальному розході енергії.

Метою даної роботи є розроблення більш точного оптимального закону зміни в часі потужності теплових джерел, що дозволяє значно зменшити витрати електроенергії та матеріальні і трудові затрати.

В роботі використано рівняння теплопровідності диска для усередненої за товщиною температури і потужності теплових джерел, яке має вигляд [3,4]:

$$\frac{\partial^2 T}{\partial r^2} + \frac{1}{r} \frac{\partial T}{\partial r} - \frac{k^*}{2h} T - \frac{1}{a} \frac{\partial T}{\partial t} + \frac{w(r, t)}{\lambda} = 0, \quad (1)$$

де $T = T^* - T_{\text{ср}}$, T^* – температура диска, $T_{\text{ср}} = \text{const}$ – температура середовища; $k^* = \alpha \lambda$; α – коефіцієнт тепловіддачі; λ – коефіцієнт теплопровідності матеріалу диска; $2h$ – товщина диска; a – температуропровідність; $w(r, t)$ – усереднена за товщиною функція розподілу питомої потужності внутрішніх джерел тепла.

Після проведення досліджень отримано повну питому енергію за весь час нагріву τ^* , яка дорівнює:

$$W_{\text{опт}} = \int_0^{\tau^*} w_0(t) dt = \frac{4\lambda k^* T_{\text{зд}}^*}{a R_2^2 (R_2^2 - R_1^2)} \sum_{k=1}^{\infty} \frac{(e^{a\omega_k^2 \tau^*} - 1) [R_2 J_1(v_k R_2) - R_1 J_1(v_k R_1)]^2}{v_k^2 (v_k^2 + k^{*2}) J_1^2(v_k R_2) (a\omega_k^2 e^{a\omega_k^2 \tau^*} + sh(a\omega_k^2 \tau^*))}. \quad (2)$$

Для того, щоб оцінити економію енергії, яка досягається внаслідок зміни питомої потужності джерел за оптимальним законом (2), потрібно знайти величину постійної в часі питомої потужності джерел, яка необхідна для нагріву диска в зоні наплавлення до заданої середньої температури $T_{\text{зд}}^*$. Можна показати [3], що ця величина рівна:

$$w^* = \frac{\lambda k^* T_{зд}^*}{h(1 - e^{-\frac{ak^*\tau^*}{h}})} \quad (3)$$

і відповідно повна питома енергія за весь час нагріву:

$$W^* = \frac{\lambda k^* T_{зд}^* \tau^*}{h(1 - e^{-\frac{ak^*\tau^*}{h}})} \quad (4)$$

Економія енергії, яка досягається внаслідок нагріву за оптимальним законом дорівнює:

$$\Delta_1 = \frac{W_{\text{опт}} - W^*}{W^*} \cdot 100\%. \quad (5)$$

Цікаво також порівняти повні затрати енергії для нагріву, знайдені в даній роботі, з аналогічною величиною, якщо зміна потужності внутрішніх джерел здійснюється за оптимальним законом, знайденим в роботі [3] і яка рівна:

$$W_{sh} = \frac{\lambda T_{зд}^*}{a * sh(\frac{ak^*\tau^*}{h})} \cdot \left(e^{\frac{ak^*\tau^*}{h}} - 1 \right), \quad (6)$$

тоді відповідна економія енергії дорівнює:

$$\Delta_2 = \frac{W_{\text{опт}} - W_{sh}}{W_{sh}} \cdot 100\%. \quad (7)$$

Числові обчислення проведено для таких даних. Геометричні розміри диска становлять: $R_1 = 0,092$ м, $R_2 = 0,105$ м, $2h = 0,003$ м. Матеріал диска – сталь Ст3сп з теплофізичними характеристиками: температуропровідність – $a = 6,2 \cdot 10^{-6}$ м²/с; теплопровідність – $\lambda = 40$ Вт/(м · °С); коефіцієнт тепловіддачі – $\alpha = 455$ Вт/(м² · °С); $T_{зд}^* = 1220$ °С; час нагріву – $\tau^* = 32$ с.

Економія енергії, яка досягається внаслідок використання одержаного нами оптимального закону зміни потужності джерел (2) порівняно з нагрівом при постійній потужності:

$$\Delta_1 = \frac{W_{\text{опт}} - W^*}{W^*} \cdot 100\% = 36,832\%.$$

Економія енергії, яка досягається внаслідок використання оптимального закону зміни потужності джерел порівняно з нагрівом за законом в роботі [3]:

$$\Delta_2 = \frac{W_{\text{опт}} - W_{sh}}{W_{sh}} \cdot 100\% = 15,775\%.$$

Література

1. О.М. Шаблій Режими індукційного наплавлення деталей із урахуванням використання екранування теплових і електромагнітних полів [Текст] / О.М. Шаблій, Ч.В. Пулька, В.Я. Гаврилюк, В.С. Сенчишин. – Вісник ТНТУ ім. Івана Пулюя. – 2014. – № 1 (73). – С. 109–118.
2. И.А. Рябцев Наплавка деталей машин и механизмов [Текст] / И.А. Рябцев. – Киев: Экотехнология, 2004. – 160 с.
3. О.Н. Шаблій, Оптимизация энергозатрат при индукционной наплавке тонкостенных дисков [Текст] / О.Н. Шаблій, Ч.В. Пулька, Б.П. Будзан // Автоматическая сварка. – 1987. – № 1 (406). – С. 36–39.
4. О.Н. Шаблій, Пути экономии электроэнергии при индукционной наплавке тонкостенных дисков [Текст] / О.Н. Шаблій, Ч.В. Пулька, Б.П. Будзан // Автоматическая сварка. – 1988. – № 12 (429). – С. 56–58.